

**NAČINI, POSTUPCI I ELEMENTI VREDNOVANJA UČENIKA U
NASTAVI GEOGRAFIJE**

➤ **Elementi vrednovanja u nastavnom predmetu Geografija u svim su ciklusima:** geografska znanja, geografsko istraživanje i vještine te kartografska pismenost (*Metodički priručnik za nastavni predmet Geografija u 5. razredu osnovne škole, Škole za život - MZO, kolovoz 2018.*).

1. Geografska znanja obuhvaćaju činjenično, konceptualno i proceduralno znanje. Činjenično znanje je temelj za razumijevanje geografskih sadržaja, no težište je konceptualno i proceduralno znanje koje će omogućiti primjenu znanja u novim situacijama i kreativno rješavanje prostornih problema. Prati se prepoznavanje, opisivanje i uspoređivanje prostornih struktura, definiranje ključnih geografskih pojmova i njihovo uspoređivanje s geografskim prostorom. Usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda u ovom elementu provjerava se usmenim ispitivanjem i pisanim provjerama.

a) Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje uspjeha učenika:

Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje učenikova znanja provodi se sustavno, u pravilu na svakom nastavnom satu, bez obveze najave, ali ne ako je geografija treći predmet tog dana. Usmeno odgovaranje provodi se u trajanju do 10 minuta i iz njega učenik može dobiti više ocjena ovisno koja se komponenta znanja ocjenjuje (čl.7.al.2. *Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi*).

Naime prilikom ispitivanja učenika može se istovremeno odgovarati teorija, zemljovid, tumačiti različite kartografske i kartodijagramske sheme te za svaki od navedenih elemenata biti ocijenjen. Provjerama znanja utvrđuje se činjenično znanje učenika tj. osnovni elementi koje učenici moraju opisati i definirati kako bi bili spremni usvojiti više dimenzije znanja koje će u daljnjem procesu učenja moći primijeniti.

Usmeno provjeravanje provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine. Svaki učenik usmeno odgovara najmanje jednom u svakom polugodištu. Učenik se može sam javiti za usmeno odgovaranje te, ukoliko je vremenski izvedivo, bit će ispitan i ocijenjen. Učenik također ima mogućnost opravdanja jednom po polugodištu u dogovoru s učiteljicom.

b) Pisanoprovjeravanje i ocjenjivanje uspjeha učenika:

Pisane provjere kreira učitelj i uključuje zadatke otvorenoga i zatvorenog tipa. Pisane provjere provode se periodično, nakon učenja i poučavanja određene skupine ishoda.

Pod pisanim provjeravanjem podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom. Pismena provjera znanja predviđena je godišnjim planom i programom na početku školske godine. Pisana provjera najavljuje se učenicima i objavljena je u Razrednoj knjizi (čl. 8. Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama, NN 82/2019).

Tijekom školske godine učenici pišu dva do četiri ispita znanja. Svaki ispit traje 45 minuta, a piše se poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih cjelina. Iz ispita se mogu dobiti dvije ocijene. Ocjenjuje se znanje učenika putem zadataka otvorenog i zatvorenog tipa te snalaženje na geografskoj karti (ukoliko ispit sadrži slijepu kartu i kartografske prikaze sa zadatcima koji se posebno vrednuju i ocjenjuju).

Broj bodova je osnova za određivanje brojčane ocjene.

Intervali postotka bodova za pojedine ocjene pisane provjere	0 – 49% nedovoljan (1)	50 – 59% dovoljan (2)	60 – 74% dobar (3)	75 – 89% vrlo dobar (4)	više od 90% odličan (5)
---	---	--	-------------------------------------	--	--

2. Geografsko istraživanje i vještine podrazumijeva usvojenost programskih sadržaja viših dimenzija znanja (razumijevanje i povezivanje sadržaja). Ciljano se pred učenike postavljaju problemski ili zahtjevniji zadaci kako bi se ispitalo njihovo konceptualno i proceduralno znanje. Kod učenika se vrednuje sposobnost primjene naučenog, zaključivanje, povezivanje, interpretiranje, samostalno izvođenje zaključaka, samostalnost i vještina u izradi, analiziranju i uspoređivanju različitih dijagrama, samostalnost u prikupljanju, analiziranju i uspoređivanju raznih statističkih podataka i drugih materijala. Vrednuju se grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine (orijentiranje s pomoću orijentira, uređaja - kompas, GPS i planova/geografskih karata). Ako je za taj razred planiran istraživački rad tada se vrednuju i sve vještine koje su u funkciji njegova ostvarivanja: opažanje, postavljanje pitanja, planiranje istraživanja; prikupljanje podataka; bilježenje, vrednovanje i predstavljanje podataka; interpretiranje i analiziranje podataka te zaključivanja; komuniciranje rezultata i postupaka istraživanja te vještine reflektiranja o provedenom istraživanju.

Također sustavno se prati sposobnost uočavanja pojava i procesa, povezivanja nastavnih sadržaja sa drugim temama i predmetima, samostalno izvođenje zaključaka pri analizi geografskih problema te povezivanje naučenog sa životnom praksom. Vrednuje se izrada i analiza grafičkih priloga.

- 3. Kartografska pismenost** odnosi se na usvojenost sadržaja usmenom ili pisanom provjerom kartografske pismenosti (snalaženje na karti). Provjerava se točnost i preciznost u pokazivanju zadanih geografskih pojmova, sposobnost čitanja geografske karte uz pomoć kartografskih znakova, preciznost i vještina u određivanju geografskog smještaja zadanih točaka na geografskoj karti, pronalaženje određenih točaka uz zadane geografske koordinate te sposobnost i točnost u izračunavanju udaljenosti na geografskoj karti pomoću mjerila. Cilj provjere je osposobiti učenike da se samostalno snalaze i služe geografskom kartom, da s lakoćom nauče povezivati stečeno činjenično znanje sa sadržajima karte te da spoznaju važnost vlastite osposobljenosti uporabe geografskih karata u svakodnevnom životu.

KRITERIJI ZA POSTIZANJE POJEDINE OCJENE IZ ODREĐENOG ELEMENTA VREDNOVANJA:

Geografska znanja	Nedovoljan (1)	Dovoljan (2)	Dobar (3)	Vrlo dobar (4)	Odličan (5)
	Odgovori su površni, nelogični i izneseni bez razumijevanja. Ne razumije nastavne sadržaje i ne primjenjuje geografska znanja. Niti uz veliku pomoć učitelja nije savladao osnovne pojmove	Reakcija učenika na postavljeno pitanje je djelomična. Kvaliteta znanja je nepotpuna i površna s greškama. Način iznošenja znanja tek zadovoljavajući uz veliku pomoć učitelja, odnosno brojna	Reakcija učenika na postavljeno pitanje je spora i uz pomoć učitelja uz brojna potpitanja i navođenje na odgovor. Činjenice izlaže jasno i nedvosmisleno. Kvaliteta znanja je prosječna, a način iznošenja gradiva je	Reakcija učenika na postavljeno pitanje je sporija, no i dalje bez pomoći učitelja uz eventualno postavljena potpitanja. Kvaliteta znanja je točna i opširna, a način iznošenja gradiva je uglavnom logičan te s	Reakcija učenika na postavljeno pitanje Je sigurna i točna. Iznimno temeljito i opširno obrazlaže naučeno. Gradivo je usvojeno s potpunim razumijevanjem, proširuje ga vlastitim

		<p>potpitanja i usmjeravanje na točan odgovor.</p> <p>Na jednostavan način nabraja i opisuje činjenice.</p> <p>Otežano povezuje stečena znanja s konkretnim primjerima.</p>	<p>logičan tek u pojedinim dijelovima.</p> <p>Primjetne su nepotpunosti u znanju.</p>	<p>razumijevanjem.</p> <p>Uglavnom uspješno primjenjuje stečena znanja.</p>	<p>iskustvom.</p> <p>Iznimno originalan i samostalan u interpretaciji usvojenih sadržaja.</p> <p>Sve navedeno učenik vrši bez pomoći učitelja.</p>
--	--	---	---	---	--

Geografsko istraživanje i vještine	Nedovoljan (1)	Dovoljan (2)	Dobar (3)	Vrlo dobar (4)	Odličan (5)
	<p>Niti uz pomoć učitelja ne uspijeva uočavati osnovne uzročno-posljedične veze u prostoru.</p> <p>Ne povezuje nastavno gradivo s ostalim nastavnim temama i</p>	<p>Površno, djelomično i uz učiteljevu pomoć uočava uzročno-posljedične veze</p> <p>Površno logički zaključuje i povezuje sa svakodnevnim životnim situacijama u prostoru.</p> <p>Nepotpuno i površno s</p>	<p>Sporije i uz učiteljevu pomoć uočava uzročno-posljedične veze u prostoru.</p> <p>Prosječno povezuje nastavno gradivo s ostalim nastavnim temama i predmetima.</p> <p>Djelomično i nepotpuno</p>	<p>Sporije, ali točno uočava uzročno-posljedične veze u prostoru uz eventualna potpitanja učitelja.</p> <p>Opširno povezuje nastavno gradivo s ostalim nastavnim temama i predmetima.</p>	<p>Iznimno kvalitetno, brzo i točno izvodi zaključke, uočava uzročno-posljedične veze u prostoru.</p> <p>Iznimno temeljito i opširno povezuje nastavno gradivo s ostalim nastavnim</p>

	<p>predmetima. Nesuvislo analizira, interpretira i primjenjuje grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine. Nesuvislo uočava geografske pojave i procese. Donosi nelogične zaključke bez razumijevanja.</p>	<p>pogreškama povezuje nastavno gradivo s ostalim nastavnim temama i predmetima. Površno i djelomično i uz učiteljevu pomoć izvodi zaključke pri analizi geografskih problema. Nepotpuno analizira, interpretira i primjenjuje grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine. Djelomično i uz učiteljevu pomoć obrazlaže i dokazuje osnovne geografske pojave i procese.</p>	<p>izvodi zaključke pri analizi geografskih problema. Prosječno analizira, interpretira i primjenjuje grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine. Uz učiteljevu pomoć obrazlaže i dokazuje osnovne geografske pojave i procese. Prosječno i djelomično logički zaključuje i povezuje sa svakodnevnim životnim situacijama.</p>	<p>Uglavnom samostalno izvodi zaključke pri analizi geografskih problema. Uglavnom uspješno analizira, interpretira i primjenjuje grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine. Logično obrazlaže i dokazuje osnovne geografske pojave i procese. Pokazuje logičko zaključivanje i povezivanje sa svakodnevnim životnim situacijama.</p>	<p>temama i predmetima. Iznimno samostalno izvodi zaključke pri analizi geografskih problema. Iznimno kvalitetno analizira, interpretira i primjenjuje grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine. S lakoćom obrazlaže i dokazuje geografske pojave i procese. Pokazuje razvijeno i prošireno logičko zaključivanje i povezivanje sa svakodnevnim životnim situacijama.</p>
--	--	---	--	--	---

Kartografska pismenost	Nedovoljan (1)	Dovoljan (2)	Dobar (3)	Vrlo dobar (4)	Odličan (5)
	<p>Nesuvislo pokazuje na zemljovidu najosnovnije zadane pojmove. Nema razvijenu kartografsku pismenost. Gotovo ne uočava i ne prepoznaje pojedine geografske sadržaje na zemljovidu i ne koristi se njima. Nelogično i bez razumijevanja analizira kartografske priloge te ih ni uz veliku pomoć nastavnika ne razumije.</p>	<p>Površno zna pokazati na zemljovidu osnovne zadane pojmove, a često je potrebna učiteljeva pomoć i navođenje. Teško uočava i prepoznaje pojedine geografske sadržaje na zemljovidu i slabo se koristi njima. Nepotpuno i s pogreškama analizira kartografske priloge te zahtjeva veliku pomoć učitelja. Vrlo površno i djelomično čita i koristi zemljovid.</p>	<p>Osnovne pojmove pokazuje točno na geografskoj karti, no pri tome treba više vremena. Prosječno razvijena kartografska pismenost. Uočava i prepoznaje pojedine geografske sadržaje na zemljovidu i koristi se njima uz učiteljevu pomoć. Prosječno analizira kartografske priloge. Zemljovid koristi i čita uz pomoć učitelja pri orijentaciji u prostoru</p>	<p>Uglavnom točno i samostalno, no sporije, pokazuje i čita geografske pojmove. Uglavnom povezuje i čita naučeno gradiva s karte uz eventualna potpitanja učitelja. Uglavnom točno analizira kartografske priloge te samostalno donosi zaključke. Uglavnom uspješno koristi zemljovid pri orijentaciji u prostoru.</p>	<p>Sigurno, točno i samostalno pokazuje i uočava geografske sadržaje na geografskoj karti. Iznimna sposobnost povezivanja i čitanja naučenog gradiva s karte (paralelno pokazivanje na karti s iznošenjem teorije). Iznimno točno i brzo analizira kartografske priloge te samostalno donosi zaključke. Iznimno uspješno koristi zemljovid pri orijentaciji u prostoru.</p>

	Nesuvislo koristi i ne čita zemljovid pri orijentaciji u prostoru.				
--	--	--	--	--	--

Analitička rubrika za vrednovanje istraživačkog rada:

Elementi vrednovanja	Izuzetno (3 boda)	Dobro (2 boda)	Prihvatljivo (1 bod)	Neprihvatljivo (0 bodova)
Uvod, istraživačka pitanja i hipoteze	Kratak i sažet uvod s jasnim obrazloženjem teme, tj. cilj je jasno određen. Jasno su navedena pitanja od kojih se krenulo u istraživanje problema te su pitanjima pridružene odgovarajuće hipoteze.	Tema i cilj su dobro obrazloženi u uvodu. Istraživačka pitanja i hipoteze postoje, ali nisu postavljeni sasvim jasno i logično.	Obrazloženje teme i cilja u uvodu postoji, ali nije sasvim jasno. Istraživačka pitanja i hipoteze nisu u jasnoj vezi.	Obrazloženje teme i cilja u uvodu nije navedeno, istraživačka pitanja i hipoteze nisu razumljivi i u jasnoj vezi.
Prikaz i analiza podataka	Svi podaci su prikazani pomoću tablica koje su ispravno numerirane i imenovane. Analiza podataka je temeljita, jasna i logična.	Svi podaci su prikazani pomoću tablica uz manje pogreške. Tablice su ispravno numerirane i dosta jasno imenovane. Analiza podataka je provedena uz manje pogreške.	Podaci su djelomično prikazani s pomoću tablica. Postoje greške u numeraciji i imenovanju tablica. Analiza podataka je provedena uz više pogrešaka.	Podaci uopće nisu prikazani tablicama te nema analize podataka.

Rasprava i zaključak	Rasprava je napisana jasno te je iz nje vidljivo je li se kroz istraživanje došlo do odgovora na istraživačka pitanja. Zaključak je logično i jasno izveden temeljem dobivenih rezultata nakon obrade podataka te potvrđuje ili pobija hipoteze.	Rasprava je napisana, ali nedostaje jasnoće u povezivanju s istraživačkim pitanjima. Zaključak je izveden, ali u njegovu opisu nedostaje jasnoće.	Rasprava je napisana nejasno pa nije vidljivo jesu li kroz istraživanje potvrđena istraživačka pitanja. Zaključak nije u sasvim jasnoj vezi s hipotezama, ali postoji.	Rasprava nije napisana. Zaključka nema ili nije logičan i nije u vezi s postavljenom hipotezom.
Prilozi	Prilozi su cjeloviti, detaljni i napravljeni prema uputama.	Prilozima nedostaju neki dijelovi (elementi), ali su većim dijelom napravljeni prema uputama.	Prilozi nisu cjeloviti, ali postoje, te nisu napravljeni prema uputama u većini svojih elemenata.	Priloga nema.
Pravopis i gramatika	Bez ili s jako malo gramatičkih i pravopisnih pogrešaka.	Malo gramatičkih i pravopisnih pogrešaka	Dosta gramatičkih i pravopisnih pogrešaka.	Mnogo gramatičkih i pravopisnih pogrešaka.
OCJENE:	<p>16 – 18 bodova = odličan (5)</p> <p>OPISNO VREDNOVANJE: Izlaganje samostalno, uvjerljivo, sigurno. Urednost i točnosti izrađenog su na visokoj razini. Rad posjeduje uvod i istraživačka pitanja. Hipoteze su naznačene, ali nisu logički posložene. Prilozi uz rad su ispravno navedeni te temeljito i jasno analizirani. Zaključak je izveden na temelju dobivenih rezultata. Iznimno kreativno napravljeno.</p>			
	<p>13 – 15 bodova = vrlo dobar (4)</p> <p>OPISNO VREDNOVANJE: Izlaganje samostalno no nije u potpunosti uvjerljiv. Povremeno čita s predložka, dosta siguran nastup. Rad posjeduje uvod i istraživačka pitanja. Hipoteze su jasno naznačene. Nedostaju određeni prilozi uz rad, a navedeni su većim dijelom analizirani. Zaključak je izveden, ali u opisu nedostaje jasnoće. Rad je kreativan i rad.</p>			

<p>9 – 12 bodova = dobar (3)</p> <p>OPISNO VREDNOVANJE: Nije siguran pri izlaganju. Često čita s predloška.</p> <p>Rad djelomično posjeduje obrazloženje teme i cilja u uvodu. Hipoteze i istraživačka pitanja nisu sasvim u jasnoj vezi. Iste su dijelom logički posložene. Prilozi uz rad nisu cjeloviti. Zaključak većim dijelom ne proizlazi iz hipoteza. U pojedinim segmentima rad je nepregledan, slabije uredan i manje kreativan.</p>
<p>6 – 8 bodova = dovoljan (2)</p> <p>OPISNO VREDNOVANJE: Istraživački rad je nerazumljiv i neuredno posložen. Učenik se i sam ne snalazi u njemu. Samo čita napisani tekst. Loše izabrani tekstualni i slikovni materijali. Rad ne posjeduje obrazloženje teme i cilja u uvodu. Hipoteze i istraživačka pitanja nisu u vezi. Iste nisu logički posložene. Prilozi uz rad nisu cjeloviti i nisu napravljeni prema uputama u većini svojih elemenata. Zaključak nije u vezi sa hipotezama.</p>
<p>Manje od 5 bodova = nedovoljan (1)</p> <p>OPISNO VREDNOVANJE: Istraživački rad ne zadovoljava tražene elemente vrednovanja (negativnu ocjenu učenik može dobiti ukoliko istraživački rad nije napravio na vrijeme).</p>

Analitička rubrika za vrednovanje plakata, eseja i prezentacije:

ELEMENTI	Izuzetno (5 bodova)	Vrlo dobro (4 boda)	Dobro (3 boda)	Prihvatljivo (2 boda)	Neprihvatljivo (1 bod)
Tehnička izvedba	Tekst primjerene veličine, izvedba vrlo uredna i pregledna, grafički prikaz jasno označen, dobar vizualni dojam.	Tekst nešto slabije čitljiv, grafički prikaz nedovoljno objašnjen, izvedba uglavnom uredna i pregledna.	Tekst slabo čitljiv, slova presitna, izvedba nepregledna i nejasna.	Tekst slabo vidljiv, izvedba neuredna i nepregledna. Grafički prikazi nejasni ili nečitki.	Tekst nejasan, nečitak. Grafički prikazi neoznačeni, nejasni ili nepovezani s tekstom.

Strukturiranje sadržaja	Tema je u potpunosti sistematično prikazana, u zvezivanje i dodavanje dobro odabranih primjera. Cilj i zaključci su jasno istaknuti i potpuno povezani sa zadanom temom.	Sadržaj je sistematičan, ali preopširan. Potrebno preciznije odabrati primjere. Cilj je jasno postavljen, dobro razrađena problematika, povezana sa zaključcima, ali nedovoljno jasno istaknuta.	Sistematičan prikaz točan, ali je nepotpun i nejasan. Sadržaj je nedovoljno objedinjen. Raskorak između zadane teme i prikaza. Značaj teme tako ostaje nejasan.	Postoje bitne pogreške u sistematičnosti prikaza. Prikaz djeluje površno. Naslov ne odgovara temi. Cilj nije vidljiv, nejasna problematika, zaključci nisu istaknuti ili su nejasni.	Nema sistematičnosti u strukturiranju sadržaja. Prikazani sadržaji djeluju nepovezano. Nema istaknutog cilja niti zaključaka.
Točnost podataka	Svi prikazani podaci su točni, dobro odabrani i u funkciji cilja tj. donošenja zaključaka.	Svi podaci su točni, ali su na nekim mjestima nejasno prikazani ili neprikladno odabrani.	Postoje manje pogreške u podacima. Neki su neprikladni te ne odgovaraju bilo postavljenom cilju, bilo zaključcima.	Postoje bitne pogreške u podacima. Zastarjeli su i uglavnom ne odgovaraju temi.	Većina podataka je netočna i znanstveno neutemeljena.
OCJENE	22 – 25 bodova = odličan (5) OPISNO VREDNOVANJE: Izlaganje samostalno, uvjerljivo, sigurno. Urednost i točnosti izrađenog su na visokoj razini. Iznimno kreativno napravljeno.				
	17 – 21 bod = vrlo dobar (4) OPISNO VREDNOVANJE: Izlaganje samostalno, no nije u potpunosti uvjerljiv. Povremeno čitas plakata /eseja/				

	prezentacije, dosta siguran nastup, kreativan i uredan rad.
	13 – 17 bodova = dobar (3) OPISNO VREDNOVANJE: Nije siguran pri izlaganju. Često čita plakata /eseja/prezentacije. U pojedinim segmenti ma rad je nepregledan, slabije uredan i manje kreativan.
	9 – 12 bodova = dovoljan (2) OPISNO VREDNOVANJE: Plakat/esej/prezentacija je nerazumljiv i neuredno posložen. Učenik se i sam ne snalazi na plakatu/eseju/prezentaciji. Samo čita napisani tekst. Loše izabrani tekstualni i slikovni materijali.
	Manje od 8 bodova = nedovoljan (1) OPISNO VREDNOVANJE: Plakat/esej/prezentacija ne zadovoljava tražene elemente vrednovanja (negativnu ocjenu učenik može dobiti ukoliko plakat/esej/prezentaciju nije napravio na vrijeme).

ZAKLJUČNA OCJENA IZ GEOGRAFIJE

Zaključna ocjena proizlazi iz sva tri jednakovrijedna elementa vrednovanja naučenoga. Određuje se na temelju usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, uz uvažavanje pokazatelja o učenikovu učenju i napredovanju koje treba kontinuirano bilježiti i obrazlagati baš kao i brojčane ocjene. Za utvrđivanje zaključne ocjene rabi se ljestvica školskih ocjena od 1 (nedovoljan) do 5 (odličan). Zaključna ocjena **ne mora** proizlaziti iz aritmetičke sredine upisanih ocjena, pogotovo ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu.